

Den tyske Besættelse af Thy og Thisted

9. April 1940-Maj 1945

Af Togfører ANDERS C. SVALGAARD

DE FØRSTE VARSLER om den tyske Invasion og Gennemmarch af Thy og Thisted skete her ved 6-7-Tiden om Morgenen ovennævnte Dag, da der skete Overflyvninger af Landsdelen paa dette, den Gang, usædvanlige Tidspunkt.

Ingen, der var Vidne til de jerngraa Troppers Gennemmarch om Eftermiddagen, vil nogensinde kunne glemme det, og den trykkende Stemning, som betog Egnens og Byens Befolkning over dette Syn, holdt sig længe, men Beboernes Ro og senere Tilpasningsevne over de fremmede gjorde sit til, at alt forløb gnidningsløst.

Dermed være dog ikke sagt, at Thyboerne saa med blide Øjne paa Invasionen, og mange knyttede Hænderne i afmægtig Harmen over denne Overrumpling af Danmark, denne Egn og vor By, men det fantastiske Syn af de Tusinder veludrustede og svært bevæbnede Tropper, gjorde naturligvis et vældigt Indtryk af noget stort og fremmedartet, som ingen af Befolkningen før havde været Vidne til.

Efter den første Varsling ved Overflyvningen om Morgenen, begyndte motoriserede Styrker at rykke ind i og gennem Byen syd fra. Der gjordes Holdt i Dragsbæk en kort Tid, mens Tropperne fik et maaske haardt tiltrængt Hvil, hvor Feltflaskerne kom frem. Derefter fortsattes Østpaa - Østerild passeredes ved Middagstid - og Fjerritslev naaedes sidst paa Eftermiddagen og af andre Styrker om Morgenen den 10. April.

Den Del af Besættelsesmagten, som skulde indkvarteres i Thisted, rykkede med Biler og Motorcykler ind i Vestre Borgerskole, hvor Gymnastiksalen toges i Brug, og i den første Tid saas Soldater og Skolebørn sammen, indtil dette ansaas for uheldigt, hvorefter samtlige Elever flyttedes til Østre Skole, og Tropperne overtog hele Vestre Skole.

Efter ca. 14 Dages Forløb udskiftedes de først ankomne med andre, som efter Forlydende ankom fra Holstebro og Ringkøbing.

Den Grundighed, hvormed alt angaaende en eventuel Besættelse var forberedt, ses af, at der flere Aar før fra en Ejendom overfor Vestre Skole en mørk Aften iagttoges en Mandsperson, som laa og opmaalte Bredden af Skoleporten, formentlig med Henblik paa senere Indførelse af Biler, m. v. Her, som andre Steder, fandtes Folk af "femte Kolonne", som allerede da var i Tyskernes Sold.

Efter Overtagelsen af hele Vestre Skole, foretoges Forandringer baade i Klasserne og i Gymnastiksalen. I sidstnævnte indrettedes Marketenderi med mægtige Kogekedler og andet Udstyr. I en af Klasserne opsattes Komfurer, og rundt i Gangene indrettedes Haandvaske til Soldaternes Brug.

Den ellers velvedligeholdte Skole bar efter kort Tids Brug Præg af en sørgelig Vandalisme, og efterhaanden som der indkvarteredes flere og flere, kom den hurtigt i en

miserabel Forfatning, og da Skolen, efter fem Aars Brug af de Tusinder, som skiftevis beboede den, atter overtoges af Skolevæsenet, var alt saa Ødelagt og medtaget, især Gulve og Trapper samt af de forskellige Omforandringer, at næsten alt indvendigt maatte fornyes, hvilket bevirkede meget store Udgifter for Byen.

Morgen, Middag og Aften stillede Soldaterne op i Skolegaarden med Kruse og Spisegrejer, hvor Underofficerer, før Soldaterne, een ad Gangen, fik udleveret sin Portion i Gymnastiksalen, eftersaa om Bestikkene var renvaskede, og var det ikke Tilfældet, maatte den paagældende træde ud af Geledet, og efter Renvaskningen træde ind bagest i Rækken.

I den første Tid før Indretningen af Kogier i Gymnastiksalen, førtes store Feltkøkkener paa egne Hjul ind i Skolegaarden, og hvorfra Maden da udleveredes.

Senere udførte Tyskerne selv Slagtning af Svin, som opkøbtes hos de, som dertil var leveringsvenlige.

Paa Taget af Skolen opførtes i April Maaned 1941 en stor Platform, som indrettedes til Lyttepost med Maskingevær, Kikkert og lign. Senere indrettedes saadanne paa Winthersmølle, Vandtaarnet og Strandparken.

Ved begge Skoleporte stod bevæbnede Vagtposter, og forskellige af de i Aarenes Løb skiftende Hold, blæste henholdsvis Morgen og Aften Reveille og Retræte. Skolens eget Flag nedtoges og det tyske Flag vajede dagligt paa Skolens høje Stang. Et forstemmende Syn for de Beboere, som dagligt havde det for Øje.

Efterhaanden som flere og flere Tropper trak hertil, besattes Teknisk Skole i Kr. Koldsgade om Aftenen d. 25. April 1941 med 200 Mand, men kun til Kl. 2½ samme Nat. Endvidere inddroges Afholdshotellet i Rosenkrantzgade til de menige, medens Officererne indkvarteredes enten i private Hjem eller paa Hotellerne, da der her, som ovenfor omtalt, ogsaa fandtes dem, som ikke tog det saa nøje med, om det var Fjenden, man tjente ved at give dem Husly, blot det betaltes godt. De Nationalsocialister, som her fandtes enkelte af, var straks rede til at være Tyskerne til Nytte og Hjælp, og flere Steder oprettedes Vaskerier og lign., hvor der havde en Omsætning af mellem 500 og 1000 Kr. ugentlig.

Mange Forretningsfolk solgte de dyreste Varer til de Fremmede, særlig i de første Aar, da disse havde Midler at betale med. I de sidste Besættelsesaar, da de Elitetropper, som udgjorde Invasionsstyrkerne, var borte ved de forskellige Fronter, bestod Styrkerne her for det meste af halvgamle Mænd, store Dreng og Folk, som havde en eller anden Skavank, og da aftog de store og dyre Indkøb i Forretningerne, selv om enkelte store Indkøb kunde finde Sted.

I de første Aar, naar Soldaterne rejste hjem paa Orlov, medførte de store Mængder Fødemidler: Flæsk, Smør, Brød m. m. i Oppakningen, saa flere havde

Vanskeligheder, naar de fyldte Sække og Kufferter skulde kantes ind ad de smalle Kupédøre, men disse store Indkøb aftog en Del, da flere og flere Fødemidler blev rationerede, selv om de danske Venner ofte forsynede dem med de nødvendige Mærker.

Allerede om Aftenen den 9. April Beordredes Mørklægning. I Husene maatte intet Lysskær ses, og Gadelygterne slukkedes. Alle hastede med at anskaffe Mørklægningsgardiner, og senere indrettedes Gadelamperne saaledes, at de kun lyste ganske svagt og kun kastede det sparsomme Skær nedad. Saafremt det ved en Forglemmelse eller et Uheld skete, at et Gardin ikke var tilstrækkeligt nedrullet og Politiet opdagede det, slap de formastelige i Reglen første Gang med en Advarsel, men i Gentagelsestilfælde idømtes Bøder.

Mod eventuelle Bombeangreb indrettedes Beskyttelsesrum i Jordhuler, bl.a. paa den gamle Kirkegaard overfor Landmandshotellets Gaard samt i den nederste nordøstlige Ende af Plantagen overfor Realskolen, beregnet til Eleverne derfra. Disse uhumske Huler indbød ikke til Ophold f. Eks. en mørk Nat, især ikke det paa Kirkegaarden, som ellers er tæt belagt med ældgamle Grave, men de benyttedes sjældent til deres Formaal og er nu forlængst jævned.

Senere opførtes Beskyttelsesrum af Beton paa forskellige Steder: Hotel "Thy"s Grund i Storegade, Plantagen, Dyrskuepladsen, Strandparken m. fl. Steder. Alle Husejere fik Paabud om at rydde Lofter og Pulterkamre samt anbringe Vand og Sand til Anvendelse mod eventuelle Brandbomber. Endvidere oprettedes en Husvagtordning, hvorefter saadanne kunde træde i Funktion ved indtræffende Luftvarsling. Husvagtordningen var dog almindeligvis kun indført i Huse med flere Lejligheder. Flere Steder i Byen opsattes Sirener, som efter Melding fra Aalborg sattes i Virksomhed fra Politistationen i Thisted. Naar disses langtrukne, uhyggevarslende Toner lød Aften eller Nat, blinkede Lyset i alle Hjem, og kunde selve Lyden ikke opfattes, var Lysets Blinken tilstrækkeligt til at advisere om, at fjendtlige (for Tyskerne) Flyvere kunde ventes. Den første Luftvarsling skete Søndag Morgen d. 24. Nov. 1940, og i den første Tid skyndte Folk sig under Flyvervarsling ned i Kældere, eller hvor der nødtørftigt var indrettet Beskyttelsesrum, men efterhaanden blev man, trods Advarsler, i Lejlighederne eller blev endda liggende, saafremt man var gaaet til Ro, og Varsling skete. Tyskerne var langt mere nervøse. Saasnart Varslingen lød, fo'r de til deres Poster paa Skolens Tag og gjorde klar til Modtagelse af eventuelle fremmede Flyvere, og straks efter Afvarslingen krøb man ned fra de forskellige Poster paa Tage og Taarne eller hvor nu Lytteposter var indrettede.

I Thisted By skete ingen Nedkastning af Spræng- eller Brandbomber. Om Aftenen d. 14. Febr. 1941 nedkastedes 2 Bomler i Fjorden ved Dragsbæk ikke mange Meter fra den tyske Flyvehavn, som kort Tid efter Besættelsen begyndtes anlagt dér.

Bomberne faldt paa Isen, som var ret svær, men Nedslaget var alligevel saa kraftigt, at Husene over Dele af Byen rystede.

Flere Steder, saaledes i Hvidbjerg og Snedsted, nedkastedes i April 1941 Bomber paa Banelinien. De i Hvidbjerg nedkastede Bomber var tidsindstillede og

bevogtedes af C.B.-Betjente fra Thisted. Toggangen besværedes naturligvis af denne Grund, og Udveksling af Passagerer og Gods nævnte Steder maatte foretages.

Over Thy og Thisted var Flyvninger med tyske Maskiner efterhaanden blevet et saa dagligdags Fænomen, at man end ikke saa efter disse Maskiner, naar de tordnede hen over Egn eller By, medmindre de kom i større Formationer. Ofte var de Jordan saa nær, at Numre og Mærker let kunde ses.

I sidste Halvdel af April 1941 ankom mange Materialvogne, trukket af Heste, til Thisted. Samtidig ankom et Pansertog, camoufleret med grønne og gule Farver og med Dødningshoveder paamalet Panserpladerne. Ovennævnte Materialvogne fordeltes kort efter Ankomsten rundt i Plantagen, hvor de vel mentes dækkede for eventuelle fremmede Flyvere.

Disse, efter alles Mening gammeldags, Militærvogne var, i Modsætning til det moderne Pansertog, et mærkeligt Syn, og begge Dele førtes efter kort Tids Forløb atter bort til andre Egne, ligesom store Troppstyrker ankom og afgik igen med faa Dages Mellemrum.

Ældre Soldater og unge Rekrutter anbragtes paa lange Bænke i Vestre Skoles Gaard, hvor de læste Teori, medens andre fik lært at cykle - - et mærkeligt Syn her, hvor Børn, selv i 5-6 Aars Alderen, kan holde Balancen paa en Cykle.

I Midten af Juni 1940 paabegyndtes og foretoges store Byggearbejder paa og ved Badestranden og op mod Syd langs Hovedvej Nr. 11, hvor der opførtes Sygehus, Officersbolig (det nuværende Strandhotel) samt Boliger til det Personale, som gjorde Tjeneste nævnte Steder. Ind i den høje Fjordskrænt indrettedes Ammunitions samt Beskyttelsesrum, og ovenpaa Skrænten anlagdes Geværreder og Antiluftskytis.

Vest for Hovedvej Nr. 11, langs Vejen til Tilsted, opførtes i samme Tidsrum og senere mægtige Træbygninger, som indrettedes til Hestestalde og Mandskabsrum samt anlagdes underjordiske Beskyttelsesrum og svær armeret Beton.

Disse Bygninger er forlængst fjernede, medens de langs Stranden og op over Bakken anvendes til Lejr for allierede Flygtninge. Ca. 500 saadanne opholdt sig her i Aaret 1950 (Dette Antal er dog stærkt reduceret i Aarets Løb, idet de tilbageblevne nu kun omfatter Gamle og Syge, som formentlig ikke anbringes andetsteds).

Ved alle disse store Bygningsarbejder beskæftigedes en stor Del af Byens og Omegnens Arbejdere og Haandværkere, og der tjentes store Penge derved. De fleste af Husene opførtes af Træ, og Tagene paalagdes et tyndt Lag Tækkerør, vel nærmest som Camouflage, og til samme Formaal anskaffede Værnemagten eller de, som stod derfor, en Vindmølle, som opførtes i Nærheden af Bygningerne. Enkelte af de større Bygninger opførtes af Grundmur og er ret solidt bygget.

Ret naturligt prægedes Byen af de til Tider ret store Troppemængder, som opholdt sig her eller drog igennem til andre Egne af Thy og Han Herred. Byens daglige Liv formede sig dog, bortset fra Enkeltheder, som sædvanlig. Uroligheder eller Gnidninger mærkedes ikke i de første Aar af Besættelsestiden, da baade Arbejdere og Forretningsfolk havde gode Indtægter.

Møder og Forsamlinger kunde afholdes, uden at de Fremmede blandede sig deri, ligesom Gudstjenesterne i

hele Besættelsestiden afholdtes uhindrede. Enkelte tyske Soldater saas af og til i Kirken blandt den øvrige Menighed formentlig Sydslesvigere, hvoraf mange var indrullerede i den tyske Hær.

Som et Eksempel paa Borgernes Frihed med Hensyn til Afholdelse af Møder kan nævnes, at der i "Grandalen" faa Meter fra Tyskernes store Byggearbejder langs Dragsbækvej den 5. Juni 1940 afholdtes et Grundlovsmøde, som havde stor Tilslutning. Mødet afholdtes af de konservative Foreninger.

Soldaterne afholdt daglig Øvelser i Vestre Skoles Gaard, og de bestod fornemmelig i Gevæksercits, Parademarch og lign., men ofte drog store Styrker ud i Omegnen til Manøvrrer, hvortil medførtes Kanoner, motoriserede og almindelige Hestekøretøjer samt anden Udrustning. Som Led i disse Øvelser gravedes zik-zak formede Løbegrave langs Grøftekanter, mellem Læbælter, Jernbanernes Snediger samt tværs gennem Gravhøje (ca. 250 Gravhøje i Thy og Han Herred Ødelagdes paa denne Maade, men er nu i Aaret 1950 ved Nationalmuseets Foranstaltning restaurerede). Disse Løbegrave og Geværreder havde dobbelte Formaal: Øvelser i Anlæg af disse og Dækning mod eventuelle Angreb fra Luften.

Naar Tropperne drog paa Øvelse, sang de; ligeledes naar de, ofte støvede og udasede vendte tilbage. Det var vel ikke altid de samme Marchsange som anvendtes af de hyppigt skiftende Styrker, men særlig Sangen: "Wir fahren gegen Engelland" anvendtes meget i de første Aar.

En Dag drog en Trop paa Hjemvejen fra Øvelse ned ad Møllevej i Thisted, syngende ovennævnte Marchsang. En forbigående, som stod og betragtede de skraalende Soldater, raabte til dem, "at det saa var den forkerte Vej, de drog", da de jo marcherede mod Øst, medens "Engelland" nærmest maatte antages at ligge mod Vest fra dette Punkt.

Sommeren og Efteraaret 1941 foretoges de første Forarbejder til Befæstning af Thys Vestkyst. Fra og med Aggertangen i Syd til Øst for Hanstholm opførtes Betonstillinger indstøbte i Klitbakkerne og med det deri anbragte Skyts rettet mod Havet. Svært armerede og kamouflerede opførtes de i store Mængder nær Havet og længere inde i Klitbakkerne. Det største Befæstningsarbejde foretoges i og ved Hanstholm. Et mægtigt Elektricitetsværk anlagdes i og under Sandbakkerne, og fire Kanonstillinger, hvori anbragtes 38 cm's Kanoner, opførtes omkring Kraftværket.

Hvert Kanonrør vejede 110 Tons, og i Lastbiler fra Thisted samt med Jernbane til Nors udbragtes dette enorme Materiel, som Tyskland sendte hertil med Jernbane og Skibe. Disse store Befæstningsanlæg fordrede megen Arbejdskraft, og fra hele Thy og Mors førtes Arbejdere og Funktionærer i Rute- og Lastbiler, overdækkede med en "Folkekasse", Morgen og Aften til og fra Hanstholm. Til denne Transport anvendtes 70-75 store Lastbiler, og ikke sjældent skete Ulykker grundet paa denne voldsomme Trafik. Vejen Thisted-Hanstholm opkørtes og ødelagdes af den tunge Færdsel, og store, kostbare Reparationer blev senere nødvendige til denne Vejstrækning.

Hele Vinteren 1940 arbejdedes trods Frost og daarlige Vejrforhold, og Støbningen af de mægtige Fundamenter foregik saaledes, at der anvendtes lunkent eller varmt Vand, hvori Cement og Grus blandedes. Arbejdet maatte

ske hurtigt, og der næredes ingen Betæneligheder ved at støbe trods Frost. Disse store Befæstningsarbejder stod paa i flere Aar, og Arbejdere, Vognmænd, Jernbanerne og mange andre tjente store Penge derved.

Store Tilførsler af Havgrus til Støbningen skete bl.a. fra Han Herred, da det, som forefandtes i Nærheden, langt fra var tilstrækkeligt.

Til Losning af det tunge Materiel, som fra Tyskland førtes med Jernbane til Thisted, ankom den 14. Februar 1941 en gigantisk Kran, som rejstes over Sporene paa Stationspladsen i Thisted, og til Transporten til Hansted af de tunge Kanondele anvendtes 16 Hjuls Blokvogne, hvis Kørsel gennem Byen vakte Opsigt og ofte Harmen, især da et af de smukke Træer paa Hjørnet af Stations- og Kirkegaardsvej maatte fældes, for at det lange Køretøj kunde svinge ad Jernbanegade. Kranen og en af Blokvognene er nu anbragt i den store Pionerpark ved Vandet St., hvor mægtige Lagre af Befæstnings- og andre Materialer, som er overtaget af Marinen, endnu findes.

Langs Kysten og ind i Landet strøedes lange Rækker af Tankforhindringer: svære krydsformede Jernkonstruktioner, hvoraf der endnu findes Tusinder oplagret mange Steder.

Da de store Befæstningsarbejder i Hanstholm foretoges, evakueredes Befolkningen derfra til Ræhr, hvor der opførtes store Barakker til disse Husvilde. Mange af Fiskerne flyttede til Hirtshals, hvorfra de fortsatte deres tilvante Erhverv. Flere af de solide og smukke Bygninger paa Holmen blev, da Tyskerne havde huseret der i flere Aar, Ødelagte, og flere nedreves helt. Store, grimme Kaserer opførtes af Grundmur og anvendtes til Officerer og Mandskaberne, som var stationerede dér. Det gennem mange Aar halv fuldendte Havneanlæg forfaldt, da Vedligeholdelser ikke fandt Sted i de fem Aar, hvilket bevirkede store Skader og Nedbrydning af de kostbare Anlæg.

Paa de højeste Punkter af Hanstholmomraadet - og iøvrigt flere Steder i Thy, saaledes i Hundborg - anlagdes Pejlestationer og Lytteposter, som havde til Opgave at afkontrollere Færdselen paa det nære Hav.

Invasioner og formodede Angreb, som Tyskerne ved de store Befæstningsarbejder søgte at værges imod, fandt ikke Sted, derimod skete engelske Overflyvninger dog ikke sjældent, men uden nævneværdige Bombefald mod Befæstningerne.

Under natlige Overflyvninger traadte Tyskernes Lyskastere og Luftskyts i livlig Virksomhed, og den mørke Himmel oplystes af Lyskugler og krydsende Straalebundter fra de paa forskellige Punkter anbragte Lyskastere.

Den første Flyvervarsling eller Luftalarm fandt, som nævnt, Sted Kl. 6,20 Søndag Morgen den 24. November 1940, da ca. 40 engelske Flyvere skulde være passeret over Thy paa Vej til Aalborg, hvor Antiluftskyts var i Virksomhed. Varsling Nr. 2 skete Tirsdag den 11. Februar 1941 om Aftenen Kl. 23,15, da, som nævnt, en Flyver kastede to Bomber i Fjorden ved Dragsbæk.

Kl. 1½ Natten mellem Fredag den 25. og Lørdag den 26. April 1941 varsledes atter fremmede Flyvere, og ligeledes to Gange i Maj s. A. Derefter varsledes ikke før Mandag Nat den 4. August samt 8. og 18. s. M. Endvidere den 3. og 20. Oktober s. A.

Naar Flyvervarsling var sket, standsede al Færdsel. Ingen maatte opholde sig paa Gaderne, og var et Tog for Indkørsel til Byen, maatte det standse og afvente Afvarsling.

Først i August Maaned 1941 faldt to engelske Bomber i Vesløs Vejle. Flere Vinduesruder sprængtes i Vesløs Stationsby. Det menes, at Flyveren har været forfulgt, og for at lette Maskinen har ladet Bomberne falde paa et Sted, hvor de ingen Skade kunde forvolde.

I Midten af Oktober 1941 faldt en Flyvemaskine ned i Fjorden ved Faartoft, I Faldet, inden den naaede Vandet, antændtes en Gaard samt et Hus. Det mentes at være en tysk Maskine, som under en Øvelsesflyvning var styrtet ned, da der samme Sted var anlagt en mindre Flyvehavn, men denne var paa dette Tidspunkt belagt med nogle Maskiner uden Motor. Søndag den 14. December 1941 faldt en tysk Flyver i Fjorden nedenfor Sønderbakken ved Dragsbækvej. Den havde Vanskelighed ved at orientere sig paa Grund af Taage, og under Farten rev den Skorstenen af et Hus paa Hundborgvej, ligesom en Flagstang ramtes.

Næste Flyvervarsling skete den 23. September 1942, ca. et Aar efter den forrige. Luftsigtset i Dragsbæk var i livlig Virksomhed.

Enkelte Varslinger skete i Oktober 1942 samt i September 1943 og i August 1944.

Sidst i August Maaned 1944 faldt en engelsk Maskine ned Nord for Vorupør, hvorved et Hedeareal antændtes. Resterne af Maskinen førtes paa Lastbiler til Thisted. Om alle disse Nedstyrtninger af tyske og engelske Flyvemaskiner gælder det, at der bevaredes streng Tavshed ang. Flyvernes Skæbne.

Engelske Flyvere, som passerede over Thy, anvendte store Mængder Stainolstrimler, som nedkastedes og tjente til at forstyrre eventuelle Pejlinger fra Besættelsesmagtens Observationsposter.

De tiltagende Sabotagehandlinger over hele Landet grundet paa Tyskernes Fremfærd bevirkede, at der Natten til den 29. August 1943 indførtes Militærundtagelsestilstand over hele Landet. En ikke uvæsentlig Grund hertil skyldtes Aktionerne mod det danske Politi, hvoraf mange Medlemmer førtes til tyske Koncentrationslejre, og hvorfra flere ikke vendte levende tilbage. Ogsaa Politiet i Thisted maatte yde sit Kontingent til denne Terrorhandling, hvoraf mindst to Betjente bortrevs fra Familie og Tjeneste, medens de, som undgik Arrestation og Bortførelse til Krigsfangelejrene, "gik under Jorden".

Mange andre Begivenheder kunde dog bevirke Undtagelsestilstand i en enkelt By: Tirsdag Aften den 24. November 1942 skete en Tildragelse paa Dragsbækvej, hvor en tysk Kvinde, som var beskæftiget paa en af Værnemagtens Telefoncentraler (en saadan var opført overfor Stadion, hvor Udgravningen til Kystvejen er foretaget), havde anmeldt, at hun nævnte Aften var blevet overfaldet af tre arbejdsklædte Personer og derefter kastet i Fjorden, efter at de havde forøvet Voldtægt mod hende.

De tyske Myndigheder beordrede straks Undtagelsestilstand indført, og Politimesteren maatte udsende Meddelelse om, "at al Færdsel og Trafik indenfor Thistedes bymæssigt bebyggede Omraader, Gader, Pladser og Veje er forbudt fra Kl. 19 til Kl. 5 den følgende Morgen. Indenfor samme Tidsrum skal alle offentlige

Lokaler - herunder Butikker, Forlystelsessteder, Beværtninger og Biografer - holdes lukkede".

Der indrømmedes dog forskellige Undtagelser, idet Politi, Postvæsen, Jernbanernes og Rutebilernes Personale samt forskellige andre Institutioners Personale mod Henvendelse paa Politistationen, hvor der udstedtes Særpas, som i Forbindelse med Legitimationskortet - som enhver Person i de første Besættelsesaar havde maattet anskaffe sig - kunde forrette deres Tjeneste.

Hjælpepolitivagter oprettedes i Jernbanestationens Ventesaal samt paa Frederikstorv, som da var Rutebilholdeplads.

Denne Tilstand opretholdtes i tre Dage, og alt var dødt og stille i den ellers travle By. Kun Værnemagtspatruller saas i de øde Gader, og Tilrejsende samt de Tjenestemænd, som ankom med Togene, maatte næsten snige sig ad Omveje for uantastet af Vagtposterne at kunne naa deres Bestemmelsessted, selv om de var i Besiddelse af de forskellige udstedte Pas. Denne Undtagelsestilstand ophævedes først, da Kvinden tilstod, at "Dramaet" var Opspind fra Ende til anden.

Flere Sabotagehandlinger skete her og især paa Steder, hvor Tyskerne havde deres Reparationsværksteder, men selv om saadanne skete sent her i Forhold til det øvrige Land, vaagnede man ogsaa op her til at skade og drille Tyskerne. Natten mellem den 14. og 15. Juli 1943 brændte en meget stor Halmstak, som Værnemagten havde staaende Øst for Byen i Vegendal, og i et tysk Kontor i Jernbanegade knustes en eller flere Ruder. Vagter, svært bevæbnede med Geværer og Haandgranater, stod i Tiden efter 29. August ved alle Udfaldsveje, saa ingen kunde passere fra Byen til Landet eller omvendt.

To-Mands Patruller gennemkrydsede Gader og Veje, og ingen større Sammenstimlen end fem Personer taaltes.

Telefoncentralen lukkedes, og ved Indgangene til Posthuset og Jernbanestationen stod bevæbnede Vagtposter. Alle Tog maatte omlægges, saa de kunde naa at indløbe senest Kl. 20.

Senere lempedes de strenge Bestemmelser saaledes, at Udgangsforbudet forandredes til, at al Færdsel standsedes Kl. 23. Endnu den 3. September 1943 var Undtagelsestilstanden i Kraft.

For Civilpersoners Rejser med Togene indførtes i samme Tidsrum den Bestemmelse, at ingen uden tvingende Grunde kunde foretage Rejser: Den 4. September 1943, da et Tog skulde afgaa fra en større Station her i Omegnen, og Afgang var givet, kom en tysk Officer, fulgt af en menig Soldat, løbende og forlangte Toget standset. Den tjenestgørende Togfører maatte, skønt meget nødigt, foranledige Toget bragt til Standsning, hvorefter Tyskerne visiterede de Rejsendes Rejsetilladelser, og da først afgaves Tegn til Personalet til, at Toget kunde afgaa. Hvor "Herrefolket" kunde komme til at dirigere og optræde brutalt mod Danskerne gjorde de det, især i Tiden efter den 29. August 1943.

(Fortsættes i næste Aarbog).

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1951, side 175-190)